

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**İKİNCİ BÖLÜM
KARAR****HALİT BASIK BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2016/12037
Karar Tarihi : 18/5/2021

Başkan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
M. Emin KUZ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Basri BAĞCI
Raportör : Gülsüm Gizem GÜRSOY
Başvurucu : Halit BASIK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, gazeteci olan başvurucunun yaptığı haberler nedeniyle hakaret suçundan cezalandırılmasının ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 30/6/2016 tarihinde yapılmıştır.
3. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
4. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin *birlikte yapılmasına karar verilmiştir.*
5. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

6. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:
7. Başvurucu, Hatay'da yayın yapan Onuncu Köy (gazete) isimli yerel gazetede köşe yazarlığı yapmaktadır. Müşteki ise yine Hatay'da avukatlık yapmaktadır.

A. Başvuru Konusu Olay

8. Başvurucu, adı geçen gazetenin 2/4/2013 tarihli nüshasında "Şahinler Avlandı" ve 25/4/2013 tarihli nüshasında "Av. [Ü.Ş.nin] Türklüğü, Müslümanlığın Sünni Mezhebini Aşağılaması, Hakaret Etmesi ve Yalancı Tanık Kiralama Teşebbüsü" başlıklı haberleri yapmıştır.

9. 2/4/2013 tarihli gazetede ki "Şahinler Avlandı" başlıklı haberin ilgili kısmı şöyledir:

"...Baba oğul avukat [M.Ş] ve [Ü.Ş.] tazminat davası açtıkları dava dilekçelerinde davacı konumundan karşı davalı konumuna düştüler, adeta tabiri caiz ise ava giderken avlandılar. Gazetemizin otel inşaatlarıyla yapmış olduğu doğru haberleri önlemek için sık sık dava açan baba oğul ... Hukuk Mahkemesinin aynı konu ve aynı dava dilekçesinde 50.000 TL tazminat davası açan Ş.ler 3. Asliye Hukuk Mahkemesinde aynı konu ve aynı dava dilekçesi ile 20.000 TL tazminat dilekçesi açmışlar. Daha önceki aynı konu ve aynı davacısı ile açtıkları bir başka dava ... Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından usulden reddedilmiş idi. Yargıyı yanıtma cihetinde yola devam eden Ş. avukatlar usulden reddedilen bir davayı yeni bir gelişme yok iken aynı konuda ikinci bir dava açmaları şaşkıncıdır... Biz kimin kinlerle anlaşarak dava kazanmaya çalıştığını ve Hatay Barosunda yanlış disiplin kararlar çıkarttığını görebilecek kadar zeki insanlarız ...

'Huberimize Yankılar Geniş ve Kuvvetli'

...Rüşvet sanığı Av. [Ü.Ş.nin] paraıyla adaletin tahakkukunu etkileme yöntemi vatandaşları, avukatları ve müvekkillerini endişelendiriyor..

Düşünceler ve arzular: Rüşvetle adaletin tahakkukunu engellemekten yargılanmakta olan Av. [Ü.Ş] Ankara Ağır Ceza Mahkemesinin kararına kadar avukatlıktan çekilmesi veya avukatlıktan men edilmesinin gerekli olduğudur.

Av. [Ü.Ş] başka davalarda paraıyla adaleti etkilemeye teşebbüs ediyor olabilir mi? sorusu soruluyor. Bu teşebbüsler açık bir şekilde yapılmadığı için hepsinin tespiti zordur... Para için adaletin tahakkukunun ihlal edildiği konusunda araştırmacı gazeteciliği ile tanınmış Objektif Mecmuasında Temmuz 2002 de baba-oğul Ş.lerden

1-Yaptıklarında çetecilik olup olmadığı,

2-karşı tarafa belge verilmesi ile ilgili ...

3-karşı tarafa davasını satıldığını iddia eden bir müvekkilinin kollarını kılması ile ilgili

4- başka bir müvekkilin adliye salonunda davasının satıldığını ve intikam alacağını söylemesi ile ilgili sorular sorulmuştur. Olaylar inkar edilmedi fakat sorulara cevap verilmedi.

...K. Gazetesinin 8322 sayılı nüshasında 'basının sesi kesilemez' başlıklı yazıda sahtecilik suç duyurusunu yayımlayan A, gazetesinin nüshalarının satıcılardan satın alınıp imha ettirildiğinin yayımlanarak, 'böyle bir hareket okuyuculara hakarettir basın özgürlüğüne ve demokratik nizamımıza bir darbe teşebbüsüdür...' sözleriyle A. gazetesinin haberini iktibas etti.

... Hatay 4. Asliye Ceza Mahkemesinin 2005/350 esas sayılı dosyasında 14/3/2008 tarihinde alınan bilirkişi raporunda [Ü.Ş.nin] yalancı şahıslık yapmak üzere kiralamak teşebbüsünde bulunduğu şahıslardan birine '2000 Dolar bir şey vereceğini', bir başka şahsa 'ben bu parayı kazanırsam seni kaldıracak bir para vereceğim şimdi 1000 veya 800 Dolar bir para vereyim işini görürsün' dediği kanıtlanmıştır.

... Birçok vatandaşların, avukatların ve müvekkillerinin kanaat ve arzularına göre yargulamaları fazla etkilememesi için [Ü.Ş.nin] Ağır Ceza Mahkemesinin kararına kadar avukatlıktan men edilmesi gerektiği doğrultusundadır. Hatay Cumhuriyet Başsavcılığının, Türkiye Barolar Birliği Başkanlığının, Hatay Barosu Başkanlığının ve Hatay Barosu Avukatlarının ne yapacakları merakla beklenmektedir. Hepsini vazifeye davet ediyoruz."

10. 25/4/2013 tarihli "Av.[Ü.Ş.nin] Türklüğü, Müslümanlığın Sünni Mezhebini Aşağılaması, Hakaret Etmesi ve Yalancı Tanık Kiralama Teşebbüsü" başlıklı haberin ilgili kısmı şöyledir:

"Hatay Cumhuriyet Başsavcılığının Emanetinin 2008/441 sırasında kayıtlı adliye emanetinde uyuyan kasetler ve kasetlerin Hatay 4. Asliye Ceza Mahkemesi 2005/350 E. 14/3/2008 bilirkişi raporu konuşuyor.

Hatay Cumhuriyet Başsavcılığının Av. [Ü.Ş.nin] annesi [S.Ş.ye] teyzeleri [S.C.ye], [S.S.T.ye] ve [T.V.ye] açtığı sahtecilik davasına karşı yalancı tanıklık yaptıрма teşebbüsünde Av. [Ü.Ş.] neler ifade etmiş? neler söylemiş?

ABD, Türkiye ve Kanada'da kırk yıl hocalık yapmış Prof. Dr. [R.V.] ... dönemin Hatay Valisi'ne mal varlığının bir kısmını muhtaç öğrencilere ... Bağışlayacağını beyan etti. Evli olmadığı ve çocukları olmadığı için profesörün kanuni mirasçıları: kardeşleridir. Profesörün mallarının bir kısmını bağışlama kararından dolayı ... Miras payı azalacak olan kardeşlerinin bir kısmı [S.Ş], [S.C], [S.S.T],[T.V] malların bir kısmını kendilerine sattığını gösteren bir yazı tanzim ettiler.

Prof. Dr.[R.V.nin] suç duyurusunda bulunması üzerine tahkikat yapan Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı [Ü.Ş.nin] annesi [S.Ş.yi], [S.C.yi], [S.S.T.yi],[T.V.yi] sahtecilikten suçlu buldu ve cezalandırılmaları için amme davası açtı. Hatay 2. Asliye Ceza Mahkemesi ve Yargıtay 6. Ceza Dairesi de senedin sahte olduğuna karar verdi.

Avukat [Ü.Ş], açılan davada yalancı şahitlik yaptırmak istediği kişilere teşvik için neler söylemiş, neler ifade etmiş.

[Ü.Ş] yalancı tanıklık yaptırmayı istediği kişilere, üniversiteye bağışlanacak, arsaların bulunduğu yere götürerek ve parsellere işaret ederek:

'Davayı kazanırsam size burayı veririm, şurayı veririm'

'Dayım mallarını Sünnilere, Türklere verecek'

'Dayım mallarını üniversiteye verecek, orası Sünni üniversitesi, biz Aleviyiz'

'Sizi kaldıracak bir para vereceğim'

'Dayım bunları Türk üniversitesine verecek, biz Aleviyiz. Yazık değil mi?'

'Bu parseller bak yazık değil mi verecek harama''

'2000 dolar vereceğim'

'Biz Aleviyiz, evet evet onlara verecek bizim mallarımızı hak etmiyorlar, yani öyle veriyor' dediği,

[Ü.Ş.nin] eylemlerinde hangi suçların işlenmiş olduğunu hukukçulardan, emekli hakim ve savcılardan, hukuk profesörlerinden, avukatlardan sorup araştıracağız. Bulgularımızın haberini okuyucularımıza ve ammeye sunacağız.

Demokratik bir hukuk ve kanun devletinde basının vazifesi olarak, sorması gereken soruları soracağız."

11. Anılan haberler üzerine müşteki, başvuru hakkında hakaret suçundan cezalandırılması talebiyle şikâyetçi olmuştur. Hatay Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından 29/5/2013 tarihinde iddianame düzenlenmiştir.

12. Yargılamayı yapan Hatay 2. Asliye Ceza Mahkemesinin 19/12/2013 tarihli kararıyla başvuruçunun 2/4/2013 tarihli haberde yer alan ifadeler nedeniyle hakaret suçundan 1 yıl 9 ay, 25/4/2013 tarihli haberde yer alan ifadeler nedeniyle 7 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Gerekçeli kararın ilgili kısmı şöyledir:

"... Sanığın, 02/04/2013 tarihli ve 25/04/2013 tarihli iki ayrı haber yazıda, Hatay-4. Asliye Ceza Mahkemesinin 2005/350 esas 2008/571 karar sayılı dosyasında kasetlere istinaden ... tarihinde düzenlenen bilirkişi raporundan bahsedildiği, görülmüştür. Adı geçen Mahkemenin dosyası içinde bulunan bilirkişi raporunun mahkememizce incelenmesinde; söz konusu konuşmaların katılan [Ü.Ş.ye] ait olmadığı ve [R.V] ile üçüncü şahıslar arasında gerçekleşen konuşmalar bulunduğu, bu üçüncü şahısların katılan [Ü.Ş] ile ilgili bir takım iddialarda buldukları, dolayısıyla sanığın suça konu yazılarda belirttiği hususların doğru olmadığı gibi güncel de olmadığı anlaşılmıştır. Sanığın ayrıca Av. [Ü.Ş.ye] 'rüşvet sanığı' demek ve 'Biz kimin kimlerle anlaşarak dava kazanmaya çalıştığını ve Hatay Barosunda yanlış disiplin kararları çıkarttığını görebilecek kadar zeki insanlarız' demek suretiyle de katılana hakaret ettiği, anlaşılmıştır.

Sanığın, 02/04/2013 ve 25/04/2013 tarihli iki ayrı gazete haberi ile katılana hakaret ettiği, aradaki zaman aralığının fazla olduğu, 02/04/2013 tarihli nüshada yayımlanan bir kısım iddiaların 25/04/2013 tarihli nüshada olmadığı, bu suretle sanık hakkında TCK'nın 43/1. maddesinin uygulanmasına imkan bulunmadığı düşünülmüştür.

...Sanığın hakkında CMK' nın 231. maddesinin uygulanmasını istememesi ve daha önce kastılı suçtan sabıkası bulunması nedeniyle hakkında CMK'nın 231/5-9 maddesinin uygulanmasına yer olmadığına, mahkememizde olumlu vicdani kanaat oluşmadığından sanık hakkında TCK.nun 51. maddesinin uygulanmasına yer olmadığına, karar vermek gerekmiştir. "

13. Temyiz üzerine karar Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 30/3/2016 tarihli ilamıyla onanmıştır. Onama kararı başvuruçuya 15/6/2016 tarihinde tebliğ edilmiştir.

14. Başvuruçuyu 30/6/2016 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. Başvuruçuya Konu Olmayan Süreç

15. Müşteki Ü.Ş. hakkında Ankara Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yetkili olmadığı bir iş için yarar sağlama, örgüte bilerek isteyerek yardım etme, suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçlarından 2011 yılında iddianame düzenlenmiştir. Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesi 25/6/2015 tarihinde Ü.Ş.nin yargıyı etkilemeye teşebbüs suçundan 5 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir. Mahkeme gerekçesinde,

Ü.Ş.nin Yargıtay 12. Hukuk Dairesinde bulunan bir dosyanın temyiz incelemesi aşamasında emekli 12. Hukuk Dairesi başkanını arayarak temyiz incelemesindeki dosyada istenen kararı almaya yönelik olarak dosyanın takibini talep ettiğinin ve bu kişiye emeği karşılığı 5.000 TL vaatte bulunduğunun tespit edildiği belirtilmiştir. Ü.Ş. hakkındaki bu yargılama derdesttir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

16. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "*Hakaret*" kenar başlıklı 125. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bir kimseye onur, şeref ve saygılığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden ... kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır...

(2) Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur.

..."

B. Uluslararası Hukuk

17. Uluslararası hukuk kaynaklarının derli toplu verildiği karar için bkz. *Uğurlu Gazetecilik Basın Yayın Matbaacılık Reklamcılık Ltd. Şti. (2)* [GK], B. No: 2016/12313, 26/12/2019, §§ 19-28.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

18. Mahkemenin 18/5/2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

19. Başvurucu, müşteki hakkında *rüşvet sanığı* olduğu iddiasıyla yaptığı 2/4/2013 tarihli haber dolayısıyla, hakkında ceza verildiğini ancak müştekinin rüşvet suçu kapsamında yargılandığını ve dava sonucunda mahkûm olduğunu belirtmiş; bu dosyaya ilişkin bilgileri bireysel başvuru formunda sunmuştur. Başvurucuya göre yaptığı haber güncel ve doğrudur ancak derece mahkemeleri bu hususları dikkate almamıştır. Başvurucu 25/4/2013 tarihli haberle ilgili olarak ise müştekiye yönelik hakaret kastı olmadığını, basın özgürlüğü çerçevesinde yaptığı haberler nedeniyle cezalandırılmasının ifade ve basın özgürlüklerini ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Bunun yanı sıra her iki gazete haberi birleştirilerek hakkında yargılama yapılmasının savunma hakkını kısıtladığından, sabıkasız oluşunun gözönüne alınmadığından, bu nedenle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğinden yakınmıştır.

B. Değerlendirme

20. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvurucunun iddialarının bir bütün olarak

Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde düzenlenen ifade ve basın özgürlükleri kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

21. Anayasa'nın "Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti" kenar başlıklı 26. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar..."

Bu hürriyetlerin kullanılması,... başkalarının şöhret veya haklarının,... korunması ... amaçlarıyla sınırlanabilir..."

Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir."

22. Anayasa'nın "Basın hürriyeti" kenar başlıklı 28. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Basın hürdür, sansür edilemez..."

Devlet, basın ve haber alma hürriyetlerini sağlayacak tedbirleri alır.

Basın hürriyetinin sınırlanmasında, Anayasanın 26 ve 27 nci maddeleri hükümleri uygulanır..."

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

23. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşıldığından ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğu değerlendirilmiştir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

24. Gazetede yayımlanan haber nedeniyle başvuruçunun hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Söz konusu mahkeme kararı ile başvuruçunun ifade ve basın özgürlüklerine yönelik bir müdahalede bulunulmuştur.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

25. Anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı müddetçe Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinin ihlalini teşkil edecektir. Anayasa'nın 13. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, ... yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, ... demokratik toplum düzeninin ... gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

26. Yukarıda belirtilen müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanunlar tarafından öngörülmeye, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma ve demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk koşullarını sağlayıp sağlamadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

27. Yapılan değerlendirmeler neticesinde 5237 sayılı Kanun'un 125. maddesinin *kanunla sınırlama* ölçütünü karşıladığı sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

28. Başvurucunun hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmesinin *başkalarının şöhret veya haklarının korunmasına* yönelik önlemlerin bir parçası olduğu ve meşru bir amaç taşıdığı sonucuna varılmıştır.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk

(a) Genel İlkeler

(1) Demokratik Toplumda Basın Özgürlüğünün Önemi

29. Anayasa Mahkemesi Anayasa'nın 26. maddesinde yer alan ifade özgürlüğü ile onun özel güvencelere bağlanmış şekli olan ve Anayasa'nın 28. maddesinde yer alan basın özgürlüğünün demokratik bir toplumun zorunlu temellerinden olduğunu, toplumun ilerlemesi ve her bireyin gelişmesi için gerekli temel şartlardan birini oluşturduğunu daha önce pek çok kez ifade etmiştir. Bu bağlamda ifade özgürlüğü ile basın özgürlüğü herkes için geçerli ve demokrasinin işleyişi için yaşamsal önemdedir (*Mehmet Ali Aydın* [GK], B. No: 2013/9343, 4/6/2015, § 69; *Bekir Coşkun* [GK], B. No: 2014/12151, 4/6/2015, §§ 34-36). Basın özgürlüğünün kamuoyuna çeşitli fikir ve tutumların iletilmesi ile bunlara ilişkin bir kanaat oluşturulması için en iyi araçlardan birini sağladığı açıktır (*İlhan Cihaner (2)*, B. No: 2013/5574, 30/6/2014, § 63; *Hacı Boğatekin (2)*, B. No: 2014/12162, 21/11/2017, § 38).

(2) Müdahalenin Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygun Olması

30. İfade özgürlüğüne yönelik bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine *uygun* kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir (*Bekir Coşkun*, §§ 53-55; *Mehmet Ali Aydın*, §§ 70-72; AYM, E.2007/4, K.2007/81, 18/10/2007).

31. Anılan denetim sırasında Anayasa Mahkemesi temel hak ve özgürlüklere yapılan müdahalenin gerekçesine odaklanır. Kamu makamlarının temel hak ve özgürlüklere -zorunlu bir ihtiyaca karşılık geldiğini ve orantılı olduğunu- ilgili ve yeterli bir gerekçe ile ortaya koymadan yaptıkları müdahalelerin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olarak kabul edilebilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla ifade özgürlüğüne gerekçesiz olarak veya Anayasa Mahkemesince ortaya konulan kriterleri karşılamayan bir gerekçe ile yapılan müdahaleler Anayasa'nın 26. maddesini ihlal edecektir (*Kemal Kılıçdaroğlu*, B. No: 2014/1577, 25/10/2017, § 58; *Bekir Coşkun*, § 56; *Tansel Çölaşan*, B. No: 2014/6128, 7/7/2015, § 56; *Zübeyde Füsün Üstel ve diğerleri*, B. No: 2018/17635, 26/7/2019, § 120).

(b) Somut Olayın Değerlendirilmesi

32. İlk derece mahkemesi başvuruya konu yazılarda yer alan haberlerin güncel olmadığını, başvuruçunun haberlerde yer verdiği ses kayıtlarının müştekiye ait olmadığını bilirkişi raporlarıyla tespit edildiğini, haberlerin bu yönüyle doğru olmadığını belirtmiştir. Mahkeme ayrıca başvuruçunun "rüşvet sanığı" ve "Biz kimin kimlerle anlaşarak dava kazanmaya çalıştığını ve Hutay Barosunda yanlış disiplin kararları çıkarttığını görebilecek kadar zeki insanlarız." ifadelerinin hakaret suçunu oluşturduğunu belirterek başvuruçunun 1 yıl 9 ay ve 7 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar vermiştir.

33. Somut başvuruda başvuruçunun cezalandırılmasına konu edilen ifadelerin ilk derece mahkemesi tarafından olgusal isnat olarak nitelendirildiği görülmektedir. Değer yargısı ifade eden görüş ve yorumlar kanıtlanmaya elverişli değilken kişilik haklarına saldırı niteliği taşıyan olgulara dayanan iddiaların desteklenmesi için güvenilir delil sunulması gerekir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Nihat Durmuş ve Durmuş Ofset Gaz. Bas. Yay. Mat. Kül. ve Spor Etk. ve Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2014/5761, 10/5/2018, § 54).

34. O hâlde başvuruçunun ileri sürdüğü olgusal isnatlar konusunda bir gazeteci olarak üzerine düşen ödev ve sorumlulukları yerine getirip getirmediği meselesinin aydınlığa kavuşturulması gerekir. Dolayısıyla somut olayda basının gazetecilik etik ve ilkelerine uygun olarak iyi niyetle topluma doğru ve güvenilir bilgi sağlama ödev ve sorumluluğunu yerine getirip getirmediği değerlendirilmelidir. Bu bağlamda anılan değerlendirme için gazetenin ileri sürdüğü olgusal iddiaların doğruluğu konusunda yeterli araştırmayı yapıp yapmadığı denetlenmelidir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Çetin Doğan (2)* [GK], B. No: 2014/3494, 27/2/2019, § 63; *Mehmet Doğan Uğurlu ve diğerleri*, B. No: 2015/954, 12/9/2018, § 54; *Uğurlu Gazetecilik Basın Yayın Matbaacılık Reklamcılık Ltd. Şti. (2)*, § 51).

35. Başvuruçunun ispat yükümlülüğünü yerine getirirken bir beyanın doğruluğunu kanıtlayan savcı gibi hareket etmesi kendisinden beklenmemektedir. Burada sözü edilen araştırma yükümlülüğü somut gerçeklik anlamında değil yayının yapıldığı andaki olayın ortaya çıkma biçimine uygunluk olarak anlaşılmalıdır. Başvuruçunun haber kaynaklarının söz konusu iddialar bakımından makul olarak güvenilir olup olmadığı ile doğru ve güvenilir bilgiler sunmak için iyi niyet çerçevesinde çaba gösterip göstermediğini ortaya koyması yeterlidir (benzer değerlendirmeler için bkz. *Orhan Pala*, B. No: 2014/2983, 15/2/2017, § 51; *Uğurlu Gazetecilik Basın Yayın Matbaacılık Reklamcılık Ltd. Şti. (2)*, § 52).

36. Başvuruya konu haberlerin bir bütün olarak müştekinin rüşvet vermek suretiyle yargıyı etkilemeye çalıştığı iddialarına yönelik olduğu görülmektedir. Birden fazla iddianın yer aldığı söz konusu haberlerin temelini ise müştekinin yargılandığı bir başka davaya dayandırıldığı anlaşılmıştır. İlk derece mahkemesi başvuruçunun müşteki hakkında "rüşvet sanığı" nitelendirmesinde bulunmasını ve "Biz kimin kimlerle anlaşarak dava kazanmaya çalıştım... [biliyoruz]" şeklindeki ifadesini hakaret olarak kabul etmiş ise de müşteki hakkında yetkili olmadığı bir iş için yarar sağlama, örgüte bilerek isteyerek yardım etme, suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçlarından 2011 yılında iddianame düzenlenmiş; Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesinde çok sayıda yargı mensubunun da sanık olduğu bir davada yargılanmış ve derece mahkemesince yargıyı etkileme suçundan mahkûm edilmiştir (bkz. § 15). Başvuruçuru buradan hareketle müştekinin başka davalarda da yargıyı etkileme teşebbüsünde bulunabileceğine dair soru işaretleri oluştuğunu ifade etmiştir. Başvuruçunun haberlerde yer verdiği bu iddianın yeterli olgusal temeli olduğu anlaşılmaktadır.

37. Bundan başka ilk derece mahkemesi başvuruya konu haberlerin dayanaklarından olan ses kayıtlarının başvuruçunun iddiasının aksine müştekiye ait olmadığını bilirkişi raporlarıyla tespit edildiğini ifade ederek mahkûmiyet kararına esas almıştır. Mahkemenin bu kabulüne karşın başvuruçunun, bahse konu yazısında ses kayıtlarının müştekiye ait olduğunu iddia etmemiş; avukat olan müştekinin yalancı şahitlik yaptırmak için bazı girişimlerine dair konuşmalara ait deliller bulunduğunu ileri sürmüştür. Anayasa Mahkemesine sunulan bahsi geçen ses kayıtlarının başvuruçunun yazısında iddia ettiğine benzer bir içeriğe sahip olduğu görülmüştür. Dolayısıyla başvuruçunun haberlerde yer verdiği bu iddiasının da yeterli olgusal temeli bulunduğu sonucuna varılmıştır.

38. İlk derece mahkemesinin mahkûmiyet kararının dayandığı nedenlerden sonuncusu ise başvuruçunun bahse konu ilk yazıda müştekinin Hatay Barosunda yanlış disiplin kararları çıkarttığı imasıdır. Başvuruçunun yazısında söz konusu iddiası hakkında bir ayrıntı vermemiştir. Buna karşın ilk derece mahkemesi de söz konusu iddianın olgusal temelleri bulunup bulunmadığına ve böyle bir iddianın hangi sebeplerle hakaret suçunu oluşturacağına dair bir değerlendirme yapmadan iddianın hakaret suçunu oluşturduğuna karar vermiştir.

39. Dolayısıyla başvuruçunun resmî soruşturma ve yargılamalardan yola çıkarak yazdığı, bu yönüyle yeterince olgusal temeli olduğu anlaşılan haberlerdeki iddiaların görünür gerçekliğe aykırı olduğu ve güncel olmadığı söylenemez.

40. Basın özgürlüğünün bir dereceye kadar abartıya hatta kışkırtmaya izin verecek şekilde geniş yorumlanması gerektiği hatırlanmalıdır (*Ali Kızık*, B. No: 2014/5552, 26/10/2017, § 77). Başvuruçunun haberde kullandığı dil ve müştekinin adını açıkça yazmasının kışkırtıcı ve tahammül edilmesi güç bir yanının olduğu kabul edilebilir. Bununla birlikte ifade özgürlüğü ifadenin duygusal olarak yarattığı etkilerden bağımsız olarak değerlendirilmelidir. Bu kapsamda öncelikle bu tür başvurularda basının yerine geçip belli bir durumda kullanılacak haber yapma şeklinin ne olacağını belirlemek yargı mercilerinin görevi değildir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *İlhan Cihaner (2)*, § 59; *Ali Kızık*, § 77; *Mustafa Nihat Behramoğlu ve Güneş Basım Yayımları Organizasyon ve Ticaret Ltd. Şti.*, B. No: 2015/11961, 11/6/2018, § 55).

41. Buna karşın incelenen başvuruda ilk derece mahkemesi; haberlerde yer alan ifadeleri bağlamından ve haberin bütününden kopartarak olayların ve yapılan haberin bütünselliğini, ifadelerin olgusal temelini gözlemeksizin bir değerlendirme yapmıştır (benzer değerlendirmeler için bkz. *Nilgün Halloran*, B. No: 2012/1184, 16/7/2014, § 52; *Önder Bahkçı*, B. No: 2014/5552, 26/10/2017, § 45). Mahkeme, başvuruçunun ifade özgürlüğü ile müştekinin şeref ve itibar hakkı arasında bir denge kurmaya çalışmamış; ifadelerden bazılarının somut olarak ispat edilemediğinden bahisle ve soyut bir değerlendirmeyle söz konusu ifadelerin tahkir edici olduğuna karar vermiştir.

42. Gazetecilerin kamuoyunu bilgilendirmeye hatta yönlendirmeye çalışmaları demokratik bir toplumda kaçınılmazdır. Rahatsız edici de olsa yapılan bilgilendirme ve eleştirilerin cezalandırılması *caydırıcı etki* doğurarak toplumdaki ve kamuoyundaki farklı seslerin susturulmasına yol açabilir. Cezalandırılma korkusu, çoğulcu toplumun sürdürülebilmesine engel olabilir (benzer yöndeki değerlendirmeler için bkz. *Ergün Poyraz (2)* [GK], B. No: 2013/8503, 27/10/2015, § 79). Bu nedenle yeterince olgusal temelle desteklediği anlaşılan haberle ilgili olarak başvuruçunun hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmesi bilgilendirme ve eleştiri ortamına zarar verebilir.

43. Anayasa Mahkemesinin vardığı sonuçlarla birlikte ilk derece mahkemesi kararı değerlendirildiğinde ilk derece mahkemesinin başvurusunun ifade özgürlüğü ile davacının şeref ve itibar hakkı arasında adil bir denge kurduğu söylenemez. İlk derece mahkemesinin başvuru aleyhine davayı kabul etmesini haklı göstermek için sunduğu gerekçeler uygun ve yeterli kabul edilmemiş, başvurusunun Anayasa'nın 26. ve 28. maddeleri kapsamındaki ifade ve basın özgürlüğü haklarına uygulanan sınırlamaların toplumsal ihtiyaca karşılık gelmediği kanaatine ulaşılmıştır.

44. Açıklanan gerekçelerle başvurusunun Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinin birinci fıkralarında güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

45. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, başvurusunun hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvuru lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

46. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama ve 100.000 TL manevi, 100.000 TL maddi tazminat talebinde bulunmuştur.

47. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Doğan* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldığında ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağı hususunda genel ilkeler belirlenmiştir. Anayasa Mahkemesi diğer bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da değinmiş ve bu durumun ihlalin devamı anlamına geleceği gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanacağına işaret etmiştir (*Altıgül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

48. Bireysel başvuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildiğine karar verildiği takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldığından söz edilebilmesi için temel kural mümkün olduğunca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sağlanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kaynağı belirlenerek devam eden ihlalin durdurulması, ihlale neden olan karar veya işlemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

49. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının

(a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemeksizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aliğül Alkaya ve diğerleri (2)*, §§ 57-59, 66, 67).

50. İncelenen başvuruda haberler nedeniyle Mahkeme tarafından başvuruçunun hapis cezası ile cezalandırılmasına ilişkin kararın gerekçesinin ilgili ve yeterli olmadığı, bu nedenle başvuruçunun ifade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmıştır.

51. Bu durumda ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay 2. Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

52. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında başvuruçuya net 13.500 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

53. Anayasa Mahkemesinin maddi tazminata hükmedebilmesi için başvuruçunun uğradığını iddia ettiği maddi zarar ile tespit edilen ihlal arasında illiyet bağı bulunmalıdır. Başvuruçunun, maddi tazminat talebinde bulunmuş olmakla birlikte maddi tazminat talebiyle ihlal kararı arasında ne gibi bir illiyet bağı bulunduğu konusunda işbu karar tarihine kadar Anayasa Mahkemesine ilave herhangi bir bilgi ya da belge sunmamıştır. Bu nedenle maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

54. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 239,50 TL harç ücretinden oluşan yargılama giderinin başvuruçuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. İfade ve basın özgürlüklerinin ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerinde güvence altına alınan ifade ve basın özgürlüklerinin İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin ifade ve basın özgürlüklerinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Hatay 2. Asliye Ceza Mahkemesine (E.2013/345, K.2013/900) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucuya net 13.500 TL manevî tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. 239,50 TL harç ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/5/2021 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
M.Emin KUZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Basri BAĞCI